

**CATÁLOGO DEL PAISAJE.
ÁREA FUNCIONAL DE
ÁLAVA CENTRAL**

**PAISAIAREN KATALOGOA.
ARABA ERDIALDEKO
EREMU FUNTZIONALA**

3 DOKUMENTUA.

PAISAIA INTERES BEREZIKO EREMUAK

PAISAIAREN KATALOGOA. ARABA ERDIALDEKO EREMU FUNTZIONALA

Espedientearen kodea: 035SV/2019

2020ko abenduan berrikusia

LANEN ZUZENDARITZA

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

INGURUMEN, LURRALDE PLANGINTZA
ETA ETXEBIZITZA SAILA

DEPARTAMENTO DE MEDIO AMBIENTE,
PLANIFICACIÓN TERRITORIAL Y VIVIENDA

Jesús María Erquicia Olaciregui

Lurralde Antolamendu eta Plangintzarako Zerbitzuaren arduraduna

Rafael Sánchez Guerras

Arabako Lurralde Antolamenduko arduraduna

Victoria Azpiroz Zabala

Lurralde Antolamenduko arkitektoa

LAGUNTZA TEKNIKOA

Raquel López Hernández eta Pablo Sánchez Ramos

Koordinatzaileak

Raquel López Hernández, Pablo Sánchez Ramos, Marta Ortiz-Arce Vizcarro; Maria Eugenia López Diez eta Fernando Lampre Vitaller.

Talde teknikoa

Maitena Barrero Irureta

Itzultzaileak

AURKIBIDEA

1	SARRERA	5
2	IDENTIFIKATUTAKO PIBEAK	6
2.1	PAISAIAREN KALITATE ETA HAUSKORTASUN HANDIAREN ONDORIOZ, IKUS BABESARAKO EKINTZAK BEHAR DITUZTEN PIBEAK	6
2.2	AZPIEGITURA BERDEARI ETA HAREN ZERBITZU EKOSISTEMIKOEI DAGOKIENEZ, PAISAIA NATURALA KONTSERBATZEKO EKINTZAK BEHAR DITUZTEN PIBEAK.....	8
2.3	KUDEAKETA-EREDU BATEN BIDEZKO KONTSERBAZIO-EKINTZAK BEHAR DITUZTEN PIBEAK	9
2.4	ANTOLAMENDU-EKINTZAK BEHAR DITUZTEN PIBEAK, EGUNGO BALIOEI ETA/EDO ETORKIZUNEKO LURRALDE-DINAMIKEI ERREPARATUTA.....	10
3	DOKUMENTUAREN EGITURA	10

PAISAIAREN ALDETIK INTERES BEREZIA DUTEN EREMUEN FITXAK

Orrialde zuria, bi aldeetatik inprimatu ahal izateko

1 SARRERA

Paisaiaren Interes Bereziko Eremuak (*PIBE*) *heterogeneotasun edo konplexutasun jakin bat duten lurralde-zati gisa definitzen dira, eta, beraz, horiek babesteko, antolatze edo kudeatzeko berariazko zehaztapenak edo proposamenak behar dituzte, honako irizpide hauetako baten edo batzuen menpe daudelako: berezitasuna, paisaia arraroaren edo mehatxatuaren tipologia, hauskortasuna, narriadura edo degradazio berezia, biztanleentzako ikusgaitasuna, nortasun-balioa eta/edo ezaugarri bikainak.*

Paisaia-unitateak paisaiaren hurbilketa integralerako pentsatutako esku-hartze unitateak dira, eta paisaiaren babes estentsiboa – Ez murriztailea – bermatzen duten irizpideak ezartzea eragiten dute. Hala ere, unitate bateko elementuen, osagaien edo zatien kokaleku jakin batzuk paisaian garrantzi handia dutelako bereizten dira, eta garrantzi handia dutela uste da; izan ere, beren paisaia-ezaugarriak, pertzepzioarekin eta ikuspenarekin, hauskortasunarekin edo nortasun-gaiekin zerikusia duten alderdiengatik, nortasun propioa ematen diete, kokatuta dauden ingurunean izaera bera duten gainerako kokaguneen aldean. Beraz, PIBEek arreta berezia behar dute, babestu, antolatu edo kudeatzeko, paisaia identifikatu eta ezaugarritzeko garapen teknikoan aztertu ondoren, eta parte hartze publikoko emaitzak aztertu ondoren.

*EAEko lurralde-antolamenduan paisaia babestu, kudeatu eta antolatzeari buruzko 90/2014 Dekretuaren 2. artikulua*ren arabera, PIBEen identifikazioa irizpide hauetako baten edo batzuen arabera egiten da:

- 1) Paisaia arraro edo mehatxatu gisa duen berezitasunagatik, hauskortasunagatik edo adierazgarritasunagatik.*
- 2) Haien narriaduragatik, bereziki hiri-periferiako, hiri- eta landa-trantsizioko, ibaiertzeko edo industriako lurraldeetan.*
- 3) Biztanleentzat oso agerikoak diren eremuak direlako.*
- 4) Eremu funtzionalaren nortasuna eratzen modu erabakigarrian laguntzeagatik.*
- 5) Pertzepzio eta estetika alderdietan ezaugarri bikainak izateagatik, osagai naturalen edo giza osagaien arteko elkarreragin bereziaren ondorioz.*

PIBEek, behar besteko garrantzia duten tokiak dira,(1: 25.000) lan-eskalan aurkezteko. Hala ere, xehetasun-eskalan kartografiatuta daude (1: 10.000 gutxienez), udal-tresnetan edo zenbait tresna sektorialetan sartzea errazteko. Oro har, osagai puntualak, linealak edo azalekoak integratzen dituzte, "Osotasun" gisa hautematen direnak beren ingurunearekin, eta, beraz, kudeatu egin behar dira.

Gaineratu behar da paisaia-unitateetarako formulatutako Paisaiaren Kalitate Helburuen eta Planifikazio eta Kudeaketa Proposamenaren proposamenerako berariazko enklabe eta osagai lineal edo puntualak identifikatu eta aurkitu direla, PKH zehatzekin eta horiek lortzeko ekintzekin. Ekintza horiek garrantzitsuak dira PUetan, baina ez dute zertan izan eremu funtzional osoko PIBE. Paisaia-unitate bakoitzerako fitxa berezitueta ez ezik, *Paisaiaren Kalitatearen Helburuak I eta II* planoetan ere agertzen dira.

Lurraldea aztertu ondoren, metodologia aplikatzearen ondorioz (1. eranskina), aplikatutako metodologiak, Paisaiaren Interes Bereziko 40 Eremu identifikatu eta kartografiatu dira. Identifikazioa errazteko, beren PKH zuzendariaren arabera taldekatuta aurkezten dira, eta horrek, aldi berean, proposatutako ekintza nagusien izaera baldintzatzen du.

2 IDENTIFIKATUTAKO PIBEak

Paisaiaren Interes Bereziko Eremuak lau multzo handitan banatzen dira:

- Paisaiaren kalitate eta hauskortasun handiagatik ikus-babeseke ekintzak behar dituzten PIBEak.
- Paisaia naturala kontserbatzeko ekintzak behar dituzten PIBEak, azpiegitura berdeari eta haren zerbitzu ekosistemikoei dagokienez.
- Kontserbazio-ekintzak behar dituzten PIBEak, kudeaketa eredu baten bidez.
- Antolamendu-ekintzak behar dituzten PIBEak, egungo balioei eta/edo etorkizuneko lurralde-dinamikei erreparatuta.

2.1 PAISAIAREN KALITATE ETA HAUSKORTASUN HANDIAREN ONDORIOZ, IKUS BABESARAKO EKINTZAK BEHAR DITUZTEN PIBEAK

Aparteko guneak edo osagaiak dira, paisaia-balio natural edo kulturalengatik edo ondare-osagai identitario, eszeniko, erlijioso, historiko-kultural edo sinbolikoengatik. Hauskortasun oso handia dute paisaiari begira, batez ere pertzepzioarekin eta ikuspenarekin lotutako alderdiengatik, eta babes-neurri bereziak behar dituzte.

PIBEen proposamena hiru kokapen motatan zehazten da:

- Paisaia-unitate zehatzak, modu integralean proposatuak, kalitate eta hauskortasun balioengatik

P2 GASTEIZKO MENDIAK/MONTES DE VITORIA BARGA DE ITURRIETA ETA ENTZIA

P5 ALDAIA eta NARBAIZAKO MENDIAK

P11 TOLOÑO MENDILERROA/SIERRA DE TOLOÑO

- Paisaia-unitateen mugetan oinarritutako kokaguneak, modu integralean kontuan hartu gabe. Kalitate-unitate bikainak, baina hauskortasun-balio heterogeneoak dituztenak. Hauskortasun handiz ebaluatutako espazioa identifikatu da, eta, beraz, ikuspena babesteko neurri bereziak behar ditu.

P3 URIBARRI-GANBOA

P6 TUYO MENDILERROA ETA POBES MENDIA

P8 GORBEIA

P9 ELGEAMENDI ETA ALTZANIA

P10 BADAIA, ARKAMU ETA GIBILLO

- Kultura, natura edo nekazaritza eta abeltzaintzako osagai tradizionalak ardatz dituzten gunereziak.

P1 ARABA LAUTADAKO MENDIXKAK

P4 AÑANAKO GATZAGA

P7 MATURANA GEBARA

P12 PORTILLA ETA OCIO MENDILERROA

P13 OROko HAITZAK ETA URKABUSTAIZ ETA ZUIAKO IRLA-HARIZTIAK

P14 PRADOKO SAKANA (VIRGEN DE LA PEÑA)

2.2 AZPIEGITURA BERDEARI ETA HAREN ZERBITZU EKOSISTEMIKOEI DAGOKIENEZ, PAISAIA NATURALA KONTSERBATZEKO EKINTZAK BEHAR DITUZTEN PIBEak

Aparteko kokaguneak edo osagaiak, paisaia-balio naturalak dituztelako; haien ikus-hauskortasuna ez da bereziki handia, batez ere pertzepzioarekin eta ikusgarritasunarekin zerikusia duten alderdiengatik. Kudeaketaren helburua balioak kontserbatzea bada ere, ez dute lehentasunezko babes-neurririk behar.

PIBEn proposamena bi kokapen-motatan zehazten da:

- Paisaia-unitate zehatzak, modu integralean proposatuak, kalitate eta hauskortasun balioengatik

IV5 JAUDEN ETA SEMENDIAKO MENDIAK

IV8 KODES MENDILERROA

IV10 VALDEREJO, GAUBEA/GOBÍA ETA ÁRCENAKO MENDILERROAK

IV12 LOKIZEKO MENDILERROAK

- Paisaia-unitateen mugetan oinarritutako kokaguneak dira, modu integralean kontuan hartu gabe. Kalitate-unitate bikainak, baina hauskortasun-balio heterogeneoak dituztenak. Bereziki hauskorak ez diren kokaguneak dira, baina kontserbatzeko neurriak behar dituzte, unitatearen barruan behar dituztenak osatzeko.

IV1 GORBEIA

IV2 IZKI ETA GASTEIZKO MENDIAK/MONTES DE VITORIA HEGOALDEKO ISURIALDEA

IV3 ELGEAMENDI, URKILLA ETA ALTZANIA

IV4 ITURRIETAKO MENDIAK, ENTZIA ETA MUELASEKO MENDILERROAK MAEZTU/MAESTU ETA CAMPEZO/KAMPEZU

IV6 BADAIA, ARKAMU ETA GIBILLO

IV7 AÑANA Y BÓVEDAKO MENDILERROA

IV9 BERGANZO ETA PAYUETA/PAGOETAKO MENDIAK

IV11 AÑANAKO DIAPIROA ETA ATALAYAKO MENDIAK, SOMO ETA MONTEMAYOR

2.3 KUDEAKETA-EREDU BATEN BIDEZKO KONTSERBAZIO-EKINTZAK BEHAR DITUZTEN PIBEak

Paisaia-balioengatik salbuespenezkoak diren kokaguneak edo osagaiak dira, lurralde nortasuna eratzen modu erabakigarrian laguntzen dutenak. Haien balio "gizatiartua" beren izaeraren parte da, eta egoera sozioekonomikoari lotutako aldaketa-dinamika bizi bati lotuta daude. Horrelako PIBEak kontserbatuko badira, paisaia modelatzen lagundu duten jarduerak indartu behar dira, eta berezko kudeaketa bat egin behar da bertan egin daitezkeen jarduerak txertatzeko, paisaiaren izaera ez aldatzarren.

PIBEen proposamena hiru kokapen-motatan zehazten da. Berriz ere, PU identifikatzeko erabilitako metodologiaren ondorioz, paisaia homogeneoen identifikazioan oinarrituta, kokaguneak unitate batekin edo haren zati batekin identifikatzen dira, lurralde-muga berberak erabiliz:

- Modu integralean proposatutako paisaia-unitateak:
 - G2 VALLE DE VALDEGOVÍA/GAUBEA BAILARA
 - G5 BARRUNDIAKO BAILARA
- Paisaia-unitateen mugetan oinarritutako kokaguneak, modu integralean kontuan hartu gabe. Dinamika sozioekonomikoei dagokienez, eremu heterogeneoak dituzten unitateak dira; horrek eraginik, balioak era desberdinean daude kontserbatuta edota lurralde tentsioak gertatzen dira, paisaiaren ikuspegitik kudeatu beharrekoak:
 - G3 KUARTANGOKO BAILARA
 - G4 LACOMONTEKO KORRIDOREA
 - G6 ANOTOÑANAKO BAILARA
 - G7 OTXANDIOKO BAILARA
 - G8 FONTECHAKO BAILARA
- Paisaiari eta zerbitzu ekosistemikoei dagokienez, zenbait gune partikular, nekazaritza eta abeltzaintzako balio tradizional bati eusten diotenak, beste erabilera batzuen aurrean nekazaritza-izaera mantentzeko kudeatu behar direnak:
 - G1 VITORIA GASTEIZKO ERAZTUNA
 - G9 EBRO IBARRA, JUGALEZ IBAIAREN ELKARGUNEAN (INGLARES)

2.4 ANTOLAMENDU-EKINTZAK BEHAR DITUZTEN PIBEak, EGUNGO BALIOEI ETA/EDO ETORKIZUNEN LURRALDE-DINAMIKEI ERREPARATUTA

Paisaia antolatzeke esku-hartze berezia behar duten kokaguneak dira. Paisaiaren gaineko inpaktuak jasaten dituzten eta/edo lurralde-tentsio oso handiak jasaten dituzten kokaguneak dira, lurralde-dinamika degradagarriak ekar ditzaketenak. Gainera, baliteke egokitzeko ekintzak behar izatea. Paisaian duten garrantziagatik, antolamendu-neurri bereziak behar dituzte, egokitzeko, hobetzeko edo lehengoratzeko. Lurraldea kudeatzeko tresnaren izaera dela eta, lehentasunezko esku-hartzea behar duten kokaguneak hautatu dira, esku-hartze tekniko eta sozioekonomikoa bideragarria denean, eta Katalogoa garatzeko unean paisaia integratzeko planen edo proiektuen menpe ez daudenak. Bi PIBE mota identifikatu dira:

- Hobetu daitezkeen inpaktu kaltegarriak dituzten kokaguneak, eta lurralde-tentsio oso handiak jasaten dituzten kokaguneak, lurralde-dinamika degradagarriak ekar ditzaketenak. Ikus-hauskortasun handiko eremuetan kokaturik daudenez, gidalerroak eta neurriak behar dira, gerta daitezkeen garapenen paisaia integrazioa errazteko.
 - O1 GASTEIZKO LAUTADAKO HEGOALDEKO SARBIDEA
 - O3 N1 KORRIDOREA (AGURAIN/SALVATIERRA)
 - O4 N1 KORRIDOREA (SAN MILLÁN/DONEMILIAGA)
 - O5 ARABA ERDIALDERAKO SARBIDEA MIRANDA DE EBROTIK
- Inpaktu kaltegarriak dituzten kokaguneak, horiek lotzen diren paisaia-espazioa, hobetu daitezkeen natura-guneak eta paisaiara eta gizartera egokitzeko proposatutako kokaguneak kontuan hartuta.
 - O2 ZADORRA MEDIO-SANTA CATALINA

3 DOKUMENTUAREN EGITURA

Paisaia-unitateak identifikatzeko erabilitako definizioa eta irizpide metodologikoak dira 3. dokumentu hau osatzen duten fitxen oinarria edo haria. Honako helburu hauetarako garatu dira:

- Paisaiaren kalitate eta hauskortasun handiagatik ikus-babeseko ekintzak behar dituzten PIBEak.
- Kontserbazio-ekintzak behar dituzten PIBEak, kudeaketa-eredu baten bidez.

- Antolamendu-ekintzak behar dituzten PIBEak, egungo balioei eta/edo etorkizuneko lurralde-dinamikei erreparatuta

Fitxa bakoitzean, identifikatzeko irizpideak eta justifikazioa, dinamika nagusiak eta proposatutako kudeaketa-eredua deskribatzen dira.

Azpiegitura berdeari eta haren zerbitzu ekosistemikoei dagokienez paisaia naturala kontserbatzeko ekintzak behar dituzten PIBE kasuan, karakterizazioa, ebaluazioa eta proposatutako kudeaketa-eredua paisaia-unitateen fitxetan garatzen dira.

Fitxak osatzen dituzten irudietan azaldutako kategorien definizioa, bibliografia eta beste eduki tekniko batzuk 1. dokumentuan (*Eremu Funtzionaleko paisaiaren karakterizazioa eta ebaluazioa*) integratzen dira baita *paisaiaren katalogoaren garapenean aztertutako gakoak eta alderdiak*